

ศาสตร์ และแม้จะไม่ใช่อุปุผลผลิตใหญ่โตอะไรนักที่ผู้ประพันธ์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบเกณฑ์แรงงานไพร่ของสมัยอยุธยาบางส่วนคลาดเคลื่อน โดยนำไปปนกับสมัยรัตนโกสินทร์ (ดูหน้า 39) แต่ในเรื่องเดียวกันนี้ ผู้ประพันธ์ก็เสนอได้อย่างถูกต้องในตอนอื่น (ดูหน้า 238) และถ้าจะอ่านเพื่อแสวงหาแนวคิดซึ่งจะเพิ่มคุณค่าต่อชีวิตและระชาติแห่งอารมย์อันหลากหลายจากลีลาการประพันธ์แล้ว เชื่อแน่ว่าหนังสือเล่มนี้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ จริยอยู่ผู้อ่านมีหลายระดับ หลายรสนิยม ทักษะที่มีต่อจินตนิยายเล่มนี้อาจแตกต่างกันไป การวัดหรือการตัดสินงานวรรณกรรมจากความรู้สึก และอารมณ์นั้นย่อมไม่เป็นสิ่งตายตัวลงไปได้ ผู้วิจารณ์ก็มีได้มีทฤษฎีและก็เห็นว่ายากที่จะใช้ทฤษฎีใดมาเป็นเกณฑ์วินิจฉัยคุณค่าได้แน่นอน นอกจากจะอาศัยความรู้สึกและเหตุผลตามอัตวิสัย และก็อาจจะเช่นเดียวกับผู้อ่านส่วนใหญ่ ที่ว่าความคิดเห็นใด ๆ ของผู้วิจารณ์ดังได้กล่าวมาเป็นเพียงความรู้สึกนึกคิดและเหตุผลของผู้อ่านระดับชาวบ้านทั่วไปคนหนึ่งที่ไม่มีอะไรพิเศษเหนือไปกว่านั้น

อย่างไรก็ดีถ้าผู้อ่านท่านใดเกิดอารมณ์และความรู้สึกร่วมไปกับตัวอักษรภายในเล่มจะเป็นตอนใดก็ตาม ย่อมหมายถึงว่า ผู้อ่านท่านนั้นเข้าถึง หรือได้สัมผัสกับรสแห่งสารัตถะและศิลปะการประพันธ์ของงานวรรณกรรมชิ้นนี้โดยสมบูรณ์แล้ว

สุพรรณิ กาญจนันท์

คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประทีป ชุมพล, พันเวียง :

วรรณกรรมแห่งการกดขี่ พระนคร, สำนักพิมพ์อดีต, 2525, 189 หน้า. ราคา 25 บาท.

หนังสือฉบับกระเปาะเล่มแรกของสำนักพิมพ์อดีตนี้ออกจะมีชื่อที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย และได้แบ่งบทวิเคราะห์ออกเป็น 8 ประเด็น คือ พื้นฐานทางประวัติศาสตร์, ที่มาและภูมิหลัง, การเดินทางอันยาวนาน, กลวิธีในการแต่ง, ความโดยย่อ, บทวิเคราะห์เนื้อหา, ยุทธภูมิที่ทุ่งสำริด และบทส่งท้าย รวม 62 หน้า นอกจากนี้ยังมีเชิงอรรถอยู่ต่อท้ายบทวิเคราะห์ และจากหน้า 69 ถึง 189 นั้นเป็นเนื้อหาของเอกสารพื้นเวียง ซึ่งจัดไว้เป็นภาคผนวก.

วัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ก็เพื่อเปิดประเด็นการศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ฉะนั้น ข้อทั้งดิงและความเห็นต่อไปนี้ก็ขอให้ถือว่าเป็นไปเพื่อสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ส่วนที่เป็นเนื้อหาของเอกสารที่จัดไว้ในภาคผนวกนี้ค่อนข้างจะหาอ่านได้ยาก ต้องไปขออ่านจากอาจารย์จารุบุตร เรืองสุวรรณ ซึ่งลอกออกมาจากฉบับหอสมุดแห่งชาติ แต่ต้องเลือกอ่านฉบับ

เก่า เพราะฉบับที่ 2 ที่อาจารย์จารุบุตรพิมพ์กระดานไขให้สมาคมประวัติศาสตร์นั้นปรวรดจากฉบับหอสมุดผสมกับฉบับ "เพชรพันเวียง" แต่หากจะไปอ่านที่หอสมุดแห่งชาติ แผนกหนังสือโบราณ (ชั้น 4) แคเดินขึ้นบันไดก็จะเห็นป้าย "ห้ามขึ้น ใช้เฉพาะเจ้าหน้าที่" ทางที่ดีก็ควรใช้ลิฟ แล้วขอดูบัญชีเอกสาร ซึ่งก็ได้ระบุถึงเรื่องคล้าย ๆ กันอยู่หลายชื่อ หลายเลขที่ ดังนี้

บัญชีเอกสารจ้างแปล เล่มที่ 34 แผ่นที่ 11
พื้นเมืองเวียงจันทน์
เล่มที่ 62 แผ่นที่ 20
พงสาวดารเจ้าอนุ-
เวียงจันทน์
เล่มที่ 118 แผ่นที่ 32
พงสาวดารเวียง-
จันทน์

บัญชีเอกสารใบลาน เลขที่ 441 คู่ 129 ชิ้น
5/4 หนังสือพื้นเวียง
เลขที่ 459 คู่ 129
ชิ้น 5/5 พื้นเมือง
เวียงจันทน์
เลขที่ 524 คู่ 129
ชิ้น 6/4 ดำนาน
เมืองเวียงจันทน์

บัญชีสังเขปพงสาวดาร เลขที่ 001.3/14
พงสาวดารเมือง
เวียงจันทน์
เลขที่ 001.3/15
พงสาวดารเมือง
เวียงจันทน์
เลขที่ 001.3/16
พงสาวดารเจ้า
อนุเวียงจันทน์
(คำแ่อว)
เลขที่ 001.3/17
พงสาวดารเจ้า
อนุเวียงจันทน์
(สมัยเจ้าอนุเวียงจันทน์)

หากจะอ่านทุกรายการก็คงต้องใช้เวลานาน ทั้งยังจะไม่ได้เรื่องตรงตามที่ต้องการ เพราะถึงแม้ชื่อเอกสารจะระบุว่าน่าจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ที่จริงแล้วเนื้อหากลับไม่เหมือนกัน ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ คือ เอกสารที่ปรากฏอยู่ในบัญชีสังเขปพงศาวดาร เลขที่ 001.3/17 เท่านั้น หากสนใจจะสืบค้นไปถึงต้นตอ ก็น่าจะดูที่เลขที่ 001.3/16 เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ภาษาและอักขระที่ถอดออกมาเป็นภาษาไทยยังใช้แบบเก่าอยู่ เชื่อว่าคงเป็นการถอดครั้งแรกจากใบลาน ซึ่งต้นฉบับเขียนด้วยอักษรไทยน้อย ที่ปรากฏในหอสมุดแห่งชาติมีเพียงฉบับเดียว ก็คือเอกสารใบลานเลขที่ 441 ตู้ 129 ชั้น 5/4 หน้าแรกของลานที่ 1 เขียนว่า “หนังสือพื้นเวียงแลท่านเฮย” เป็นที่น่าสังเกตว่าเลขบอกหน้าแทนที่จะเขียนเป็นตัวเลขไทยน้อยเหมือนเอกสารใบลานอักษรไทยน้อยโดยทั่วไป กลับเขียนด้วยอักษรไทยน้อยเป็นการนับเลขแบบจีน คือ อิด ยี่ ซา ลี่ เจา ลัก ซิด โปย เก้า จับ ... ที่กล่าวมานี้เพียงชี้ให้เห็นว่าเห็นด้วยกับคุณประทีปที่ว่า “เอกสารหรือวรรณกรรมชิ้นนี้ถูกบรรจุไว้อย่างระมัดระวังในสุสานหนังสือของหอสมุดแห่งชาติ” และขอชมว่า คุณประทีปมีความ “กล้า” อย่างมากที่เป็นผู้นำเอาเอกสารและการวิเคราะห์มาเผยแพร่ต่อสาธารณชน ในขณะที่ผู้ได้รับทุนวิจัยและค้นคว้ามานาน ก็ทำได้เพียงแต่เป็นเอกสารเผยแพร่ใน “วงแคบ” เท่านั้น

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้วทำให้มองเห็นว่าคุณประทีปมุ่งพิสูจน์ว่ามีการกดขี่ระหว่างชนชั้น มีความโหดร้ายทารุณต่อผู้ได้ปกครองไม่ว่าจะเป็นการสักเลข (สักเลก) การเกณฑ์แรงงานหรือสิ่งของตลอดจนการกวาดต้อน ฉะนั้นหัวใจของบทพิสูจน์จึงอยู่ที่บทวิเคราะห์นั่นเอง ส่วนบทอื่นเป็นเพียงพื้นฐาน และเรื่องที่คุณประทีปเองอยากจะพูด ซึ่งไม่ค่อยจะกระชับนัก บางตอนก็ไม่เอื้อต่อการนำไปสู่บทพิสูจน์ และเพื่อเปิดประเด็นให้กว้าง

ขึ้น ผมขอเรียงลำดับเนื้อหาตามหนังสือดังต่อไปนี้

คำนำผู้เขียน เริ่มได้อย่างน่าสนใจ ที่กล่าวถึงความเป็นมาของหนังสือพื้นเวียง แต่ที่กล่าวถึงบทความในหนังสือพิมพ์อาทิตย์สยามนิกรรายสัปดาห์ที่ 2 ฉบับ 69+1 ประจำวันที่ 31 ตุลาคม 2521 เรื่องเอกสารพื้นเวียง : ข้อขัดแย้งใหม่ในประวัติศาสตร์ว่า “บทความชิ้นนี้นำไปสู่การสัมมนาประวัติศาสตร์อีสานที่จัดขึ้นในจังหวัดมหาสารคาม เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2521” (หน้า 2) ผมกลับเห็นว่าบทความชิ้นนี้เป็นส่วนช่วยเสริมบรรยากาศทางวิชาการของการสัมมนาครั้งนั้น ให้มีสาระ, และความน่าสนใจนั้นจริง แต่คงไม่ใช่แรงผลักดันให้เกิดการสัมมนาครั้งนั้นอย่างแน่นอน เพราะย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่าการที่จะจัดการสัมมนาทางวิชาการในต่างจังหวัดซึ่งค่าใช้จ่ายสูงมากนั้นต้องใช้เวลาเตรียมการมาอย่างน้อยเกือบครึ่งก่อนปี และบทความดังกล่าวก็เขียนโฆษณาเชิญชวนได้อย่างน่าสนใจเสียด้วย

พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวถึงความเป็นมาของกลุ่มชนในบริเวณลุ่มน้ำโขง แล้วยังวกเข้ามาเน้นเรื่องการเกณฑ์แรงงาน การสักเลก และการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม มีบางตอนที่คิดว่าคุณประทีปเขียนอย่างที่ใจตัวเองอยากเขียน มากกว่าที่จะเขียนขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริง เช่นข้อความที่ว่า “จากอดีตถึงปัจจุบัน เสียงขบขันลำนํ้าพื้นเวียงยังคงก้องไปทั่วสองฝั่งโขง และเสียงปืนก็ยังคงแผดเสียงคำรามอย่างไม่มีวันสิ้นสุด” (หน้า 10) และในบทที่ 6 และภูมิหลังที่บอกว่า “การขบกลอนลำพื้นเวียงแพร่หลายทั่วไป แม้ในปัจจุบันก็พอจะหาฟังได้” (หน้า 11) ทำให้ไม่แน่ใจว่าน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ถ้ามีการ “ล่า” หรือ “อ่าน” เกี่ยวกับพื้นเวียงดังกล่าวจริงแล้ว บอกได้ไหมว่าปัจจุบันพอจะไปหาฟังได้ที่ไหน หากเอาเนื้อเรื่อง

ไปอ่านให้คนเผ่าคนแกในอีสานฟัง ก็มีเพียงส่วนน้อยนิดเท่านั้นที่บอกว่า “เคยได้ยิน” แม้แต่อาจารย์พิฑูร มลิวัลย์ ยังบอกได้เพียงว่า สมัยเป็นเนตรเคยอ่านผ่าน ๆ ไม่ได้อ่านจริง ๆ จัง ๆ และไม่เห็นความสำคัญแต่ประการใด

การเดินทางอันยาวนาน ช้อบทักออกगे แต่เนื้อหาพูดถึงอายุของเอกสารพื้นเวียงว่าแต่งขึ้นเมื่อใด ใครแต่ง ผลสุดท้ายก็สรุปตาม “เอกสารพื้นเวียง : บันทึกประวัติศาสตร์ของปราชญ์ชาวอีสานของ ธวัช ปุณโณทก เอกสารการสัมมนาประวัติศาสตร์อีสาน ที่วิทยาลัยครุมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 16-18 พฤศจิกายน 2521 เอกสารเลขที่ 18 หน้า 6” ที่กล่าวว่าฉบับใบลานในหอสมุดแห่งชาติคัดลอกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2443 ซึ่งเป็นฉบับเก่าแก่ที่สุดที่ได้พบ แต่ที่จริงแล้วเอกสารการวิจัยของอาจารย์ธวัช ปุณโณทก ก็ได้กล่าวถึงฉบับเก่าว่าน่าบ้างแล้ว ส่วนฉบับอื่น ๆ อาจจะมีการคัดลอกมาก่อนหน้านี้อีกได้ เช่น ฉบับวัดป่าแขวง ฉบับวัดสงเปลือย ฉบับวัดทุ่งสันติวัน และฉบับอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในบัญชีสำรวจวรรณกรรมอีสานของศูนย์ประสานงานการพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดทุ่งศรีเมืองอุบลราชธานี พ.ศ. 2516 (ซึ่งอาจารย์ฉลอง สุนทรวาณิชย์ นำมาจากวัดทุ่งศรีเมือง ขณะนี้ก็ยังไม่ทราบว่าต้นฉบับอยู่กับผู้ใด) นั้น ยังไม่มีผู้ศึกษาฉบับต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามอย่างน้อยที่สุดก็มีฉบับหนึ่งที่น่าสนใจคือฉบับขององค์เจ้ากิติยธรรมาภรณ์ทิฆุทัตที่ทรงแต่งเสร็จเมื่อวันเสาร์ แรม 3 ค่ำ ปีมะเส็งจุลศักราช 1255 ซึ่งทองพลู ศรีจักร (มิใช่กำพลหรือทรงพลอย่างที่อ้าง) ใช้เป็นต้นฉบับในการเขียน “เพชรพื้นเวียง” ขึ้นมาตีพิมพ์เป็นภาษาไทย ที่โรงพิมพ์บางขุนพรหม เมื่อปี พ.ศ. 2479 หากเปรียบเทียบกับฉบับหอสมุดแห่งชาติ นับว่าข้อความใกล้เคียงกันมาก อาจจะเป็นฉบับเดียวกัน

ด้วยซ้ำ เพียงแต่ข้อปลีกย่อย เช่น บางคำเขียนไป ซึ่งคงเนื่องมาจากข้อจำกัดของการคัดลอก ที่แน่ ๆ ก็คือ ฉบับขององค์เป็นเจ้ากิตติยราช เขียนขึ้นก่อนฉบับหอสมุดแห่งชาติถึง 7 ปี คุณประทีป ก็ไม่ได้กล่าวถึง

กลวิธีในการแต่ง คุณประทีป พยายามอธิบายว่าผู้แต่งพื้นเวียงต้องการแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องจริง แต่ตัวละครและสถานที่กลับถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยความตั้งใจอาจจะเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงการประจัญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งในประเด็นนี้ผมกลับเห็นว่า ข้อสถานที่หรือชื่อเมือง ตลอดจนชื่อบุคคลในพื้นที่นั้นเป็นชื่อจริง ก็ในสมัยนั้นเขาเรียกกันอย่างนั้นจริง ๆ ชื่อเมืองในอีสาน ถ้าดูจากสารตรา และใบบอกของหัวเมืองต่าง ๆ ก็จะมีทราบได้ว่าผู้แต่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงดังที่ถูกกล่าวหาเลย

เมืองนครจำปาศักดิ์ เดิมเขาเรียกว่า เมืองปากกั หรือปาก

เมืองเขมราฐ เดิมเขาเรียกว่า เมืองเขมราฐหรือเขมราฐ

เมืองมุกดาหาร เดิมเขาเรียกว่า เมืองบังมุก เป็นต้น

ชื่อบุคคลเช่นเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ ชาวเมืองเขาก็เรียกว่าพระเจ้าอนุรุทธ หรือพระเจ้าอนุวงศ์ หรือพระไชยเชษฐาธิราช ที่ 3 ส่วนเจ้าพระยาบดินทรเดชา ชาวบ้านเขาก็เรียกพระยาบุณินเดชา หรือพระยาบุณินลือเดช เป็นต้น ที่เขียนไปบ้างคงเป็นเพราะผู้บันทึกได้ยินได้ฟังมาอย่างนั้น ไม่ได้สืบสวนถึงนามที่ปรากฏในสัญญาบัตรหรือตราตั้ง ส่วนชื่อเมืองนั้นผมคิดว่าคุณประทีปนั้นแหละพลาดไปประการสำคัญเสียด้วย คือ ลืมมิติของเวลาโดยใช้สำนึกของคนปัจจุบันไปพิจารณาชื่อดังกล่าว

บทวิเคราะห์เนื้อหา คุณประทีปได้พยายามใช้ออกสารจากที่ต่าง ๆ มาประกอบการวิเคราะห์มากพอสมควร จนทำให้มองเห็นว่าประสพผลสำเร็จในการพิสูจน์สมมุติฐาน ซึ่งผมก็เห็นด้วยเป็นส่วนมาก

ว่าการสักเลก การเกณฑ์แรงงาน การเกณฑ์ส่งของ น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนจนทำให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นมาได้ แต่มีประเด็นหนึ่งที่สะกิดใจก็คือ คุณประทีปพยายามชี้ให้เห็นว่าเจ้าอนุวงศ์มิได้มุ่งหมายจะก่อกบฏต่อกรุงเทพโดยตรง และกองทัพของเจ้าอนุวงศ์ก็มีใช้กองทัพที่ยิ่งใหญ่ (หน้า 38-39) นั้น ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่า กองทัพเจ้าอนุวงศ์ครั้งนั้นได้ระดมมาอย่างเต็มที่ มีทัพของอุปราชตีสระ ทัพของราชวงศ์เหง้า ทัพของราชบุตรโยแห่งจำปาศักดิ์ และทัพหลวงของพระองค์เอง ซึ่งไม่เคยระดมกองทัพมากมายขนาดนั้นจนฝ่ายราชสำนักกรุงเทพหวาดหวั่นถึงกับขอกองทัพเมืองนครศรีธรรมราชมาช่วยจะอย่างไรก็ตาม การกระทำของเจ้าอนุวงศ์ก็ผิดต่อกฎหมายลักษณะขบถศึกในสมัยนั้นอย่างแน่นอน เอกสารพื้นเวียงก็ไม่ได้ปฏิเสธในแง่นี้แต่อย่างใด การกดขี่ที่ออกมาในรูปการขูดรีดส่งของ และการสักเลกที่คุณประทีปยกเนื้อเรื่องขึ้นมาประกอบนั้น ทำให้มองเห็นความเดือดร้อนของประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองอย่างชัดเจน แต่ผมเห็นว่า ข้อความตั้งแต่ “เจ้าก็ สมเสพขู้ สาวหมู่ไทยครัว...” เรื่อยไปรวม 13 บรรทัด ในหน้า 31 นั้น ไม่เกี่ยวกับการสักเลก หรือเกณฑ์แรงงานแต่อย่างใด แต่เป็นความโกลาหลเมื่อเมืองขุขันธ์ถูกเผา ซึ่งเมื่อยกเอามาพูดรวม ๆ กับการสักเลก ทำให้ภาพของการสักเลกเพิ่มความกดขี่ เกินความเป็นจริง ทั้งที่การสักเลกทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนมากพออยู่แล้ว อย่าได้ทำให้ภาพพจน์เสียไปยิ่งกว่านี้เลย

ยุทธภูมิที่ทุ่งสามัคคี เป็นบทที่อธิบายไว้อย่างละเอียดทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ว่าเป็นส่วนที่มุ่งไปสู่คำตอบที่ต้องการจะพิสูจน์เลย เพียงแต่พยายามจะชี้ให้เห็นว่า คุณหญิงโมได้ประกอบวีรกรรมจริงหรือไม่

บทส่งท้าย ถือเป็นบทสรุปในการวิเคราะห์เรื่องพื้นเวียง ได้ชี้ให้เห็นว่าพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์

กับเอกสารพื้นเวียงนั้นมองกันคนละแง่ แต่พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ถกถวญโอกาสที่มีเหตุการณ์ “วิกฤตการณ์เจ้าอนุวงศ์” ปลุกปั่นสรรแต่งเพื่อจะถือเป็นสาเหตุปราบและทำลายอาณาจักรศรีสัตนาคนหุต ล้านช้างเวียงจันทน์ให้สิ้นชื่อ เพราะหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นแล้ว เมืองเวียงจันทน์ถูกลดฐานะจากประเทศราชที่ยิ่งใหญ่หนึ่งในสามของหัวเมืองลาวทางตะวันออก ลงมาเป็นเมืองเล็ก ขึ้นต่อเมืองหนองคายด้วยซ้ำไป ซึ่งประเด็นนี้ผมเห็นด้วย

ประการสุดท้ายที่จะขอพาดพิงไปถึงก็คือ การพิสูจน์อักษรมีข้อผิดพลาดอยู่หลายแห่ง ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจไขว้เขว หรือทำให้ตีความไม่ออกเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามอย่างน้อยที่สุดก็พอเชื่อได้ว่า หนังสือเรื่องนี้เป็นความพยายามอย่างจริงใจที่จะชี้ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน สภาพการปกครอง ตลอดจนการเมืองท้องถิ่นของหัวเมืองลาวทั้ง 2ฝั่งแม่น้ำโขงได้อย่างค่อนข้างชัดเจนพอสมควร ถึงแม้หนังสือเล่มนี้จะไม่ได้อ้างไว้ แต่มีความพยายามที่จะบอกว่า

“เวียงจันทน์สาว สาวเอ๋ยอย่าฟ้าวว่า
มันสิดันบาดหล้า แผลข้างทนต์ขยี้”

โอกาสที่จะได้อ่านเอกสารพื้นเวียงค่อนข้างจะมีน้อย ดังกล่าวแล้ว เมื่อคุณประทีปนำมาวางต่อหน้า ถ้าหากท่านไม่รับฉวยโอกาส ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดาย หรือจะไปอ่านที่หอสมุดแห่งชาติก็ตามใจ

ธีรชัย บุญมาธรรม

วิทยาลัยครูมหาสารคาม